2019

MATHEMATICS

(General)

Paper : 6.1

(Linear Algebra and Complex Analysis)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

Answer either *in English* or *in Assamese*

1. Answer the following questions : 1×10=10

নিম্নোক্ত প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) Is set {(1, 0), (1, 1)} a basis for $\mathbb{R}^2(\mathbb{R})$?

{(1, 0), (1, 1)} সংহতিটো $\mathbb{R}^2(\mathbb{R})$-ৰ এটা ভূমি হয়নে ?

(b) Write the rank of the unit matrix

$$I_3 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

একক মৌলকক্ষ $I_3 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$-ৰ কোটি লিখা।

(c) U is a subspace of the vector space $V(F)$ and $a \in F$. Is $aU = U$?
$V(F)$ সদিশ স্থানৰ U এখন উপস্থান আৰু $a \in F$. তেন্তে $aU = U$ হয়নে?

(d) Mention Cauchy-Riemann equations.
ক'ছি-ৰিমানৰ সমীকৰণসমূহ উল্লেখ কৰা।

(e) Give an example of a finite vector space.
এখন সসীম সদিশ স্থানৰ উদাহৰণ দিয়া।

(f) Define analytic function.
বৈশ্লেষিক ফলনৰ সংজ্ঞা দিয়া।

(g) Can an elementary transformation change the rank of a matrix?
প্ৰাথমিক ৰূপান্তৰণ এটাই মৌলকক্ষৰ কোটি পৰিবৰ্তন কৰিব পাৰেনে?

(h) Which of the following functions is a linear transformation from $\mathbb{R}^2$ to $\mathbb{R}^2$?
নিম্নোক্ত কোনটো ফলন $\mathbb{R}^2$-ৰ পৰা $\mathbb{R}^2$-লৈ এটা ৰৈখিক ৰূপান্তৰ?

(i) $\mathscr{T}(x, y) = (x - y, x + y)$

(ii) $\mathscr{T}(x, y) = (x + 1, y - 1)$

(iii) $\mathscr{T}(x, y) = (x^2, y^2)$

(i) Write the normal form of the matrix $\mathscr{A}$, where
$\mathscr{A}$ মৌলকক্ষৰ প্ৰসামান্য ৰূপটো লিখা, য'ত

$$A = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

(Continued)

(j) Is the set $S = \{(1, 0, 0), (0, 1, 0)\}$ linearly independent subset of vector space $V_3(\mathbb{R})$?
$S = \{(1, 0, 0), (0, 1, 0)\}$ সংহতিটো $V_3(\mathbb{R})$ সদিশ স্থানৰ এটা ৰৈখিকভাৱে স্বতন্ত্ৰ উপসংহতি হয়নে?

2. Answer any *two* of the following questions : 2×2=4

তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) If two vectors in a vector space are linearly dependent, then show that one vector is a scalar multiple of the other.
যদি এখন সদিশ স্থানৰ দুটা মৌল ৰৈখিকভাৱে পৰতন্ত্ৰ হয়, তেন্তে দেখুওৱা যে সিহঁতৰ এটা আনটোৰ স্কেলাৰ গুণফল।

(b) Prove that $U = \{(0, a, b) : a, b \in \mathbb{R}\}$ is a linear subspace of $\mathbb{R}^3(\mathbb{R})$.
প্ৰমাণ কৰা যে $U = \{(0, a, b) : a, b \in \mathbb{R}\}$ সংহতিটো $\mathbb{R}^3(\mathbb{R})$-ৰ এটা ৰৈখিক উপস্থান।

(c) If $T : U(F) \to V(F)$ is a linear mapping, then show that $T(-u) = -T(u)$, $\forall u \in U$.
যদি $T : U(F) \to V(F)$ এটা ৰৈখিক ফলন হয়, তেন্তে দেখুওৱা যে $T(-u) = -T(u)$, $\forall u \in U$.

3. Answer any *three* of the following questions : 2×3=6

তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো তিনিটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Show that $u = e^x \cos y$ is a harmonic function.
দেখুওৱা যে, $u = e^x \cos y$ এটা হৰাত্মক ফলন।

(Turn Over)

(b) If $f(z) = \dfrac{x^3 y(y-ix)}{x^6+y^2}$, $z \neq 0$, $f(0)=0$, then prove that

$$\underset{z\to 0}{\text{Lt}} \frac{f(z)-f(0)}{z} = 0$$

where $z \to 0$ along any radius vector.

যদি $f(z) = \dfrac{x^3 y(y-ix)}{x^6+y^2}$, $z \neq 0$, $f(0)=0$, তেন্তে প্ৰমাণ কৰা যে

$$\underset{z\to 0}{\text{Lt}} \frac{f(z)-f(0)}{z} = 0$$

য'ত যি কোনো সদিশ ব্যাসাৰ্ধই দি $z \to 0$ হয়।

(c) Prove that (প্ৰমাণ কৰা যে)

$$\frac{d}{dz}(\log_e z) = \frac{1}{z}$$

(d) If $z_1, z_2 \in \mathbb{C}$, then prove that

$$|z_1+z_2|^2 + |z_1-z_2|^2 = 2(|z_1|^2 + |z_2|^2)$$

যদি $z_1, z_2 \in \mathbb{C}$, তেন্তে প্ৰমাণ কৰা যে,

$$|z_1+z_2|^2 + |z_1-z_2|^2 = 2(|z_1|^2 + |z_2|^2)$$

4. Answer any *four* of the following questions : 5×4=

তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Prove that a non-empty subset W of a vector space $V(F)$ is a subspace, if

$$a, b \in F, u, v \in W \Rightarrow au + bv \in W$$

(Continued

প্ৰমাণ কৰা যে $V(F)$ সদিশ স্থানৰ এটা অশূন্য উপসংহতি W এখন উপস্থান হ'ব, যদি

$$a, b \in F, u, v \in W \Rightarrow au + bv \in W$$

(b) Show that the vectors (1, 1, 0, 0), (0, 1, −1, 0) and (0, 0, 0, 3) in $\mathbb{R}^4$ are linearly independent.

দেখুওৱা যে $\mathbb{R}^4$-ৰ (1, 1, 0, 0), (0, 1, −1, 0) আৰু (0, 0, 0, 3) ভেক্টৰকেইটা ৰৈখিকভাৱে স্বতন্ত্ৰ।

(c) Prove that any superset of a linearly dependent set is linearly dependent.

প্ৰমাণ কৰা যে ৰৈখিকভাৱে পৰতন্ত্ৰ সংহতিৰ যি কোনো অধিসংহতি ৰৈখিকভাৱে পৰতন্ত্ৰ।

(d) If S and T are subsets of a vector space $V(F)$, then show that

$$L(S \cup T) = L(S) + L(T)$$

যদি S আৰু T সংহতি দুটা এখন সদিশ স্থান $V(F)$-ৰ উপসংহতি হয়, তেন্তে

$$L(S \cup T) = L(S) + L(T)$$

(e) Prove that $W_1 \cap W_2$ is a subspace of $V(F)$, if W_1 and W_2 are subspaces of $V(F)$.

যদি W_1 আৰু W_2 সংহতি দুটা $V(F)$ সদিশ স্থানৰ উপস্থান হয়, তেন্তে $W_1 \cap W_2$ ও $V(F)$-ৰ এটা উপস্থান হ'ব বুলি প্ৰমাণ কৰা।

(Turn Over)

(f) Show that the function $f : V_3(F) \to V_2(F)$ defined by $f(x_1, x_2, x_3) = (x_2, x_3)$ is a linear transformation.

প্ৰমাণ কৰা যে $f(x_1, x_2, x_3) = (x_2, x_3)$-ৰ দ্বাৰা সংজ্ঞাবদ্ধ $f : V_3(F) \to V_2(F)$ ফলনটো এটা ৰৈখিক ৰূপান্তৰণ।

5. Answer any *two* of the following questions : 5×2=

তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Prove that $f(z) = u(x, y) + iv(x, y)$ is continuous at $z_0 = x_0 + iy_0$, iff $u(x, y)$ and $v(x, y)$ are continuous at (x_0, y_0).

প্ৰমাণ কৰা যে $f(z) = u(x, y) + iv(x, y)$ ফলনটো $z_0 = x_0 + iy_0$ বিন্দুত অবিচ্ছিন্ন, যদি আৰু যদিহে (x_0, y_0) বিন্দুত $u(x, y)$ আৰু $v(x, y)$ ফলন দুটা অবিচ্ছিন্ন।

(b) Using Cauchy's integral formula, evaluate $\oint_C \frac{z^3}{z-2i} dz$, where C is the circle $|z-2| = 5$.

C-য়ে $|z-2| = 5$ বৃত্তটোক বুজালে ক'ছিৰ সমাকলন সূত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰি $\oint_C \frac{z^3}{z-2i} dz$-ৰ মান নিৰ্ণয় কৰা।

(c) State and prove Cauchy's integral formula.

ক'ছিৰ সমাকলন সূত্ৰটো উল্লেখ কৰা আৰু প্ৰমাণ কৰা।

(Continu

6. Verify Cayley-Hamilton theorem for the following matrix A and hence find A^{-1} : 10

নিম্নোক্ত মৌলকক্ষ A-ৰ বাবে কেলি-হেমিল্টন উপপাদ্যটো প্ৰতিপন্ন কৰা আৰু তাৰপৰ A^{-1} নিৰ্ণয় কৰা :

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 2 \\ 0 & -1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \end{bmatrix}$$

Or / অথবা

Find all eigenvalues and eigenvectors of the matrix A, where

A মৌলকক্ষৰ সকলোবোৰ আইগেন মান আৰু আইগেন ভেক্টৰ উলিওৱা, য'ত

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \end{bmatrix}$$

7. State various elementary transformations of a matrix. Reduce the following matrix A to normal form and hence find its rank : 3+6+1=10

মৌলকক্ষৰ বিভিন্ন প্ৰাথমিক ৰূপান্তৰসমূহ লিখা। তলৰ A মৌলকক্ষটো প্ৰসামান্য আকাৰলৈ ৰূপান্তৰ কৰা আৰু তাৰ পৰা ইয়াৰ কোটি নিৰ্ণয় কৰা :

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 1 & 0 \\ -2 & 4 & 3 & 0 \\ 3 & 0 & 4 & -5 \end{bmatrix}$$

(Turn Over)

Or / অথবা

What is meant by echelon form of a matrix? Reduce the following matrix to echelon form and hence find its rank :

মৌলকক্ষৰ ইকেলন আকাৰ বুলিলে কি বুজায়? তলৰ মৌলকক্ষটো ইকেলন আকাৰত প্ৰকাশ কৰা আৰু তাৰ পৰা কোটি নিৰ্ণয় কৰা :

$$\begin{bmatrix} 3 & -2 & 0 & -1 \\ 0 & 2 & 2 & 1 \\ 0 & 1 & 2 & 1 \\ 1 & -2 & -3 & 2 \end{bmatrix}$$

8. Prove that $\oint_C \frac{z^2 - z + 1}{z - 1} dz = 2\pi i$, where C is the circle $|z| = 1$.

প্ৰমাণ কৰা যে $\oint_C \frac{z^2 - z + 1}{z - 1} dz = 2\pi i$, য'ত C হৈছে $|z| = 1$ বৃত্ত।

Or / অথবা

Find the analytic function whose real part is

$$u = e^{-x}[(x^2 - y^2)\cos y + 2xy \sin y]$$

Also show that u is harmonic.

$$u = e^{-x}[(x^2 - y^2)\cos y + 2xy \sin y]$$

বাস্তৱ অংশবিশিষ্ট বৈশ্লেষিক ফলনটো নিৰ্ণয় কৰা। লগতে দেখুওৱা যে u এটা হৰাত্মক ফলন।

★★★

2019

MATHEMATICS

(General)

Paper : 6.2

(Advanced Calculus)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

Answer either *in English* or *in Assamese*

1. Answer the following as directed : 1×10=10

তলত দিয়াবোৰৰ নিৰ্দেশানুযায়ী উত্তৰ দিয়া :

(a) If $A = \left\{\frac{1}{n} : n \in N\right\}$, find the set of limit points of A (w.r. to usual metric).

যদি $A = \left\{\frac{1}{n} : n \in N\right\}$, A-ৰ সীমাবিন্দুৰ সংহতিটো নিৰ্ণয় কৰা (সাধাৰণ দূৰিক সাপেক্ষে)।

(b) Write the value of $\Gamma(n)$, where n is a natural number.

$\Gamma(n)$-ৰ মান লিখা য'ত n এটা স্বাভাৱিক সংখ্যা।

(Turn Over)

(c) State Bolzano-Weierstrass theorem.

Bolzano-Weierstrass-ৰ উপপাদ্যটো লিখা।

(d) Is the set of real numbers w.r. to usual metric complete?

সাধাৰণ দূৰিক সাপেক্ষে, বাস্তৱ সংখ্যাৰ সংহতিটো এটা পূৰ্ণ দূৰিক স্থান হয়নে?

(e) Every continuous function is Riemann integrable.

(Write True or False)

প্ৰতিটো অবিচ্ছিন্ন ফলন Riemann অনুকলনীয়।

(সঁচা নে মিছা লিখা)

(f) Express beta function $B(l, m)$ mathematically.

বিটা ফলন $B(l, m)$-ক গাণিতিকভাৱে প্ৰকাশ কৰা।

(g) Give an example of an improper integral of first kind.

এটা প্ৰথম প্ৰকাৰৰ অপ্ৰকৃত অনুকলনৰ উদাহৰণ দিয়া।

(h) Define open set.

মুক্ত সংহতিৰ সংজ্ঞা লিখা।

(i) Write definition of Cauchy sequence.

কশ্চি অণুক্ৰমৰ সংজ্ঞা লিখা।

(j) When an integral is said to be improper?

এটা অনুকলনক কেতিয়া অপ্ৰকৃত বুলি কোৱা হ'ব?

2. Answer the following questions : 2×5=10

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Let $d : R \times R \to R$ be defined by $d(x, y) = |x - y|$. Show that d is a metric on R, $x, y \in R$.

ধৰা হল $d : R \times R \to R$ ফলনটোৰ সংজ্ঞা এনেধৰণে দিয়া আছে $d(x, y) = |x - y|$, $x, y \in R$. দেখুওৱা যে d, R-ত এটা দূৰিক।

(b) Evaluate upper Riemann sum for the function $f(x) = C$, where C is a constant.

$f(x) = C$ ফলনটোৰ উৰ্ধ ৰাইমান যোগফল উলিওৱা য'ত C এটা ধ্ৰুৱক।

(c) Evaluate (মান নিৰ্ণয় কৰা) :

$$\int_0^1 \int_0^1 (x + y)\, dxdy$$

(d) Show that (দেখুওৱা যে)

$$\Gamma(n) = (n-1) \int_0^\infty e^{-x} x^{n-2}\, dx$$

(e) Show that X is an open set, where (X, d) is a metric space.

দেখুওৱা যে (X, d) দূৰিক স্থানত X এটা মুক্ত সংহতি।

3. Solve any *four* of the following : 5×4=20

তলত দিয়াবোৰৰ যি কোনো চাৰিটাৰ সমাধান কৰা :

(a) Give an example of an incomplete metric spae with justification.

যুক্তি সহকাৰে এটা অপূৰ্ণ দূৰিক স্থানৰ উদাহৰণ দিয়া।

(b) In a metric space, show that every open sphere is an open set.

এটা দূৰিক স্থানত, দেখুওৱা যে, প্ৰত্যেক মুক্ত গোলক এটা মুক্ত সংহতি।

(c) Examine the convergence of the following integral :

তলৰ অনুকলনটোৰ অভিসাৰিতা পৰীক্ষা কৰা :

$$\int_0^1 \frac{dx}{x^{1/2}(1-x)^{1/3}}$$

(d) Show that (দেখুওৱা যে)

$$\int_{\underline{a}}^{b} f\,dx \le \int_a^{\bar{b}} f\,dx$$

(e) Evaluate $\iiint e^{x+y+z}\,dx\,dy\,dz$ over the positive octant such that $x+y+z \le 1$.

ধনাত্মক চোকত $\iiint e^{x+y+z}\,dx\,dy\,dz$-ৰ মান নিৰ্ণয় কৰা য'তে $x+y+z \le 1$.

4. Solve any *two* of the following : 10×2=20

তলত দিয়াবোৰৰ যি কোনো দুটা সমাধান কৰা :

(a) *(i)* Show that in a metric space, every convergent sequence is a Cauchy sequence.

দেখুওৱা যে, এটা দূৰিক স্থানত প্ৰতিটো অভিসাৰী অণুক্ৰম একোটা কচি অণুক্ৰম।

(ii) If $f(x) = x^2\ \forall x \in [0, a]$, find $L(p, f)$.

যদি $f(x) = x^2\ \forall x \in [0, a]$, $L(p, f)$ নিৰ্ণয় কৰা।

(b) Test convergence for the following integrals :

তলত অনুকলনবোৰৰ অভিসাৰিতা পৰীক্ষা কৰা :

(i) $\int_0^\infty \frac{\cos x\,dx}{1+x^2}$

(ii) $\int_0^\infty e^{-x^2}\,dx$

(c) *(i)* If $f \in R[a, b]$, show that $f^2 \in R[a, b]$.

যদি $f \in R[a, b]$, দেখুওৱা যে $f^2 \in R[a, b]$.

(ii) Evaluate (মান নিৰ্ণয় কৰা) :

$$\int_0^1 \left[\int_0^1 \frac{x-y}{(x+y)^3}\,dy\right] dx$$

5. Solve any *two* of the following : 10×2=20

তলত দিয়াবোৰৰ যি কোনো দুটা সমাধান কৰা :

(a) (i) Prove that (প্ৰমাণ কৰা যে)

$$B(m, n) = B(m+1, n) + B(m, n+1),\ m > 0,\ n > 0$$

(ii) Show that (দেখুওৱা যে)

$$B(l, m) = \int_0^\infty \frac{x^{l-1}}{(1+x)^{l+m}}\,dx$$

(b) (i) Show that (দেখুওৱা যে)

$$\int_0^{\pi/2} \log \sin x\, dx$$

converges (অভিসাৰী).

(ii) Let f be a continuous function defined on $[a, b]$ and $f \in R[a, b]$. Prove that for some $c \in [a, b]$,

$$\int_a^b f(x)\,dx = (b-a)\,f(c)$$

ধৰা হল $[a, b]$ অন্তবালত f এটা অবিচ্ছিন্ন ফলন আৰু $f \in R[a, b]$. কোনো এটা বিন্দু $c \in [a, b]$-ৰ বাবে দেখুওৱা যে

$$\int_a^b f(x)\,dx = (b-a)\,f(c)$$

(c) (i) Evaluate (মান নিৰ্ণয় কৰা)

$$\iiint_R (x+y+z+1)^2\,dx\,dy\,dz$$

where R is the region bounded by $x \geq 0,\ y \geq 0,\ z \geq 0,\ x+y+z \leq 1$.

য'ত R, ক্ষেত্ৰ $x \geq 0,\ y \geq 0,\ z \geq 0,\ x+y+z \leq 1$-ৰ দ্বাৰা সীমিত।

(ii) Prove that (প্ৰমাণ কৰা যে)

$$\iiint_R (x+y+z)\,dx\,dy\,dz = \frac{9}{2}$$

where (য'ত)

$$R : 0 \leq x \leq 1;\ 1 \leq y \leq 2;\ 2 \leq z \leq 3$$

★★★